

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บ้านเรียนมรดกใหม่: การให้การศึกษาแบบองค์รวมผ่านละคร เป็นการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดและพัฒนาการของบ้านเรียนมรดกใหม่ในการศึกษาแบบองค์รวม เพื่อศึกษาวิธีการจัดการศึกษาแบบองค์รวมของบ้านเรียนมรดกใหม่ เพื่อเปรียบเทียบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรบ้านเรียนอื่นในด้านรูปแบบความเหมาะสม ปัญหาและอุปสรรค

โดยเป็นการศึกษาที่ใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร ขั้นต้น การศึกษาจากเอกสารขั้นรอง การสัมภาษณ์ จากผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ละคร ครู ผู้ปกครอง ผู้สร้างหลักสูตร และผู้เขียนบทละคร ตลอดจนนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน โดยมีแนวการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการสอบถาม ซึ่งมีผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและพัฒนาการของบ้านเรียนมรดกใหม่ในการศึกษาแบบองค์รวม ผลการศึกษาพบว่า

บ้านเรียนมรดกใหม่มีพัฒนาการมีพัฒนาการอยู่ 2 ช่วงคือในช่วงของการทำรายการโทรทัศน์มาเป็นคณะละครมรดกใหม่ รายการโทรทัศน์มรดกใหม่ก่อตั้งโดยครูช่าง ชลประคัลภ์ จันทรเรือง เป็นผู้ก่อตั้งรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ 9:00 น. ทาง ททบ.5 ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2535 เป็นรายการที่มีประเด็นเรื่องศิลปวัฒนธรรมไทย เนื้อหาสาระของรายการเหมือนชื่อรายการคือเสนอ สิ่งที่เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทย หรือวัฒนธรรมของไทยที่ฝังรากหยั่งลึกลงในอดีต และสามารถแบ่งบานสร้างกระแสปรับตัวเองเข้ากับปัจจุบันปี

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2534 รายการสารคดีมรดกใหม่ก็เริ่มประสบปัญหาด้านการเงินขาดผู้สนับสนุนรายการเพราะรายการสารคดีรูปแบบดังกล่าวไม่เป็นที่นิยม ปี พ.ศ. 2535 สารคดีมรดกใหม่ได้รับการช่วยเหลือจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติโดยเป็นผู้สนับสนุนหลักรายเดียวในลักษณะให้เปล่า เนื่องจากเห็นความสำคัญของรายการ แต่ผ่านไปได้เพียงหนึ่งปี (ปลายปี พ.ศ. 2535) ทีมงานผลิตรายการก็ต้องยุติการทำงานลงเมื่อถูกปลดออกจากผังรายการเพราะเรตติ้งไม่ดี หลังจากถูกถอดถอนออกจากผังรายการโทรทัศน์ในปี พ.ศ. 2535 ครูช่างยังคงทำงานผลิตรายการโทรทัศน์รายการอื่นต่อไป และในปี พ.ศ. 2537 จึงเป็นปีที่ครูช่างได้ตัดสินใจมาสร้างละครเวทีอย่างจริงจังโดยในช่วงแรกของการทำละครเวทีนั้นครูช่างยังคงใช้ดารารุ่น โดยเป็นการทำงานในรูปแบบของบริษัทและแนวทางของการทำงานที่ได้รับอิทธิพลมาจากสารคดี ซึ่งเคยทำอยู่เดิม แต่

เน้นความทันสมัยมากขึ้น และสอดแทรกเนื้อหาทางธรรม เช่น ถ้าเป็นวรรณกรรมตะวันตกก็จะปรับรูปแบบให้มีความเป็นไทย มีประเด็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ไทย หรือถ้าเป็นวรรณกรรมไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวรรณกรรมบนเนื้อหาของพุทธศาสนา ก็จะทำให้ล้าสมัย ปรับเปลี่ยนเนื้อหาสมัยใหม่ที่มีความสากล ในยุคนั้นคนที่ติดตามงานละครของครูช่าง ทั้งคนดูและนักวิจารณ์ จะเรียกจะเรียกวิธีการทำละครของครูช่างว่า “ทำไทยให้เป็นเทศ ทำเทศให้เป็นไทย”

การทำงานของชาวมรดกใหม่ในรูปแบบบริษัทก็ค่อย ๆ ยุติกิจการลงที่ละบริษัทตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2542 เนื่องจากประสบปัญหาหนี้สินที่มาจากการประกอบธุรกิจรายการโทรทัศน์ อย่างไรก็ตาม ครูช่างและกลุ่มคนทำงานได้มองเห็นว่ากลุ่มยังสามารถใช้ละครเวทีมาเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์สังคมต่อไปได้ ละครเวทีจึงเป็นการปรับตัวทั้งในด้านเศรษฐกิจ และในด้านอุดมการณ์ที่ต้องการจะผลิตสื่อที่สร้างสรรค์สังคมต่อไปให้ได้ โดยการหันมาเช่าโรงละครเล็ก ๆ และไม่ใช่ดาราในการแสดง โดยย้ายสำนักงานมาที่ตึกช้างและสร้างโรงละครมรดกใหม่ขึ้นเองเป็นครั้งแรก

ในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 คณะละครมรดกใหม่เปิดสอนการแสดงและเขียนบท ให้บุคคลทั่วไป ทั้งเยาวชน นักศึกษา และผู้สนใจ โดยมีนโยบายในการเริ่มพัฒนาบุคลากรของมรดกใหม่ที่มืออยู่ให้มีความชำนาญมากขึ้นเพื่อบุคลากรนี้จะได้ผลิตงานละครที่มีศักยภาพเพื่อพัฒนาคนดู และพัฒนาสังคมอีกส่วนหนึ่งต่อไป การเปิดรับสมาชิกที่หลากหลายและการเปิดสอนหลักสูตรต่าง ๆ มากมายทำให้เกิดสมาชิกรุ่นใหม่ที่ไม่ได้มาจากลูกศิษย์ครูช่างที่คณะอักษรศาสตร์จุฬาฯ เพียงแห่งเดียวอีกต่อไป คณะละครมรดกใหม่มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจนกลายเป็น 30 กว่าคน โดยยังใช้รูปแบบบริษัทในการจัดการอยู่คือระบบเงินเดือน

ปี พ.ศ. 2542 บริษัทสุดท้ายของครูช่างก็ปิดกิจการลง พร้อมกับคืนสำนักงานชั้นสิบสามให้ตึกช้างเหลือเพียงโรงละครมรดกใหม่ที่ชั้นสี่เท่านั้น และด้วยภาวะเศรษฐกิจและหนี้สิน ทำให้สมาชิกของมรดกใหม่ลดลงเหลือเพียง 16 คนเนื่องจากบริษัทปิดกิจการหมดแล้ว ครูช่างจึงมีเวลาทำละครเวทีมากขึ้น ซึ่งครูช่างเลือกที่จะทำละครคลาสสิกของตะวันตกเพื่อพัฒนาศักยภาพสมาชิกที่เหลืออยู่และแทบจะไม่รับเงินเดือน จนกระทั่งได้มาทำละครเวทีสัญจรในปี พ.ศ. 2543 โดยมีละครเวทีสัญจร เรื่องแรกคือ สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน และเรื่องที่สองคือ พระอภัยมณี ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนจนกระทั่งเป็นที่ชื่นชอบและได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม คณะละครมรดกใหม่จึงต้องยุติโรงละครมรดกใหม่ไปช่วงต้นปี พ.ศ. 2544 เนื่องจากไม่สามารถสู้ราคาค่าเช่าสถานที่ซึ่งปรับตัวสูงขึ้นได้ จึงทำให้ต้องยุติบทบาทดังกล่าวลง

ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2544 คณะละครมรดกใหม่ ได้เช่าสำนักงานที่ อาร์ซีเอ (Royal City Avenue) ซึ่งขณะนั้นบรรดาภาสและธุรกิจการท่องเที่ยวยามราตรีค่อนข้างซบเซาจึงเช่าได้ในราคาถูกแล้วปรับเป็นโรงละครในลักษณะตึกแถว เปิดการแสดงและพร้อมกับการทำละครเวทีสัญจรเพื่อ

การศึกษา โดยในแต่ละปีคณะละครมรดกใหม่แสดงเวทีสัญจรเฉลี่ยปีละ 800 ถึง 900 รอบ ซึ่งถือว่า มีรอบการแสดงที่สูงมาก แต่อย่างไรก็ตามการทำงานที่ผ่านมาของคณะละครมรดกใหม่ยังประสบ ปัญหาอย่างต่อเนื่องจากปัญหาหนี้สินเดิมและรายได้ที่ไม่สูงนักเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น โดยเฉพาะ อาชีพในสายวงการบันเทิง สาเหตุหนึ่งคือคณะละครมรดกใหม่เก็บค่าเข้าชมเพียง 10 บาทต่อคน เท่านั้น เป็นเหตุให้คณะละครมรดกใหม่ต้องเปลี่ยนสมาชิกและนักแสดงเป็นประจำ

อีกทั้งการทบทวนเส้นทางการเดินทางของคณะละครมรดกใหม่ที่ค่อย ๆ กลายเป็นคณะ ละครเพื่อการศึกษามากขึ้น และการประจักษ์ความจริงจากประสบการณ์การแสดงละครในโรงเรียน ทว่าประเทศก็พบว่า การศึกษาไทยมีปัญหาอยู่มากทั้งความไม่พร้อมของนักเรียน ครูผู้สอน ความ เหลื่อมล้ำของการศึกษาในเมืองและชนบท และปัญหาคอร์รัปชันที่ส่งผลถึงการศึกษา ทำให้ครูช่าง ตัดสินใจดำเนินกิจการโดยมุ่งเป้าหมายไปที่ละครเพื่อการศึกษา จึงทำให้คณะละครมรดกใหม่ได้ ปรับตนเองมาเป็นการทำงานในรูปแบบของสมาคมคนเล่าเรื่อง โดยในปี พ.ศ. 2549 หลังจาก ที่ย้ายสำนักงานการทำงานและ โรงละครมาเป็นคลองหกปทุมธานี และเปลี่ยนการทำงานมาเป็นใน รูปแบบที่อิงพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง คณะละครมรดกใหม่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะ สมาชิกที่ทำงานคือสมาชิกที่ตัดสินใจแล้วว่าทำงานโดยไม่ใช้เงินเป็นประเด็นหลักของการทำงาน จากวิธีคิดนี้ไม่นาน การปฏิบัติของสมาชิกก็ก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจพอเพียง ครูช่างเริ่มให้ ความสำคัญกับการเกษตรแบบพึ่งตนเองและการอยู่ร่วมกันแบบชุมชนมากขึ้น สมาชิกทุกคนรู้ บัญชีรายรับรายจ่ายขององค์กรและจัดสรรแบ่งปันกันตามความเหมาะสมหรือความเดือดร้อน ของแต่ละคน

และด้วยความฝันของครูช่าง ที่ต้องการจะสร้างในการสร้างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ละครระดับโลก โดยเบื้องต้นนั้นได้เริ่มทำบ้านเรียนมรดกใหม่ หรือ Moradokmai Home School รับเยาวชนด้อยโอกาสมาเรียนในระดับมัธยมด้วยหลักสูตรบ้านเรียนโดยไม่มีค่าใช้จ่าย โดยวางแผน หลักสูตรให้นักเรียนเหล่านี้ต้องเล่นละครเวทีสัญจรด้วย สำหรับรุ่นแรกนั้นมีสองคน โดยการสร้าง ละครให้ครอบคลุมกลุ่มสาระเรียนรู้ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของบ้านเรียนมรดกใหม่มี การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของบ้านเรียนมรดกใหม่จะยึดถือแนวคิด ตามพระราชบัญญัติการศึกษา นอกระบบโรงเรียนปี พ.ศ. 2542 ซึ่งจะจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนเสมือนหนึ่งผู้ปกครองตามที่ ผู้ปกครองอนุญาต โดยผู้เรียนจะอยู่ร่วมกันในโรงเรียนในลักษณะของการศึกษาแบบสำนัก มีครู ผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองแทนผู้ปกครองที่แท้จริง และมีผู้เรียนทั้งหมดไม่เกิน 36 คน สัมพันธ์กับจำนวนของผู้ทำหน้าที่จัดการศึกษาซึ่งเสมือนหนึ่งเป็นผู้ปกครองในลักษณะ ผู้เรียนไม่ เกิน 6 คน ต่อครูผู้ปกครอง 2 คน หรือ อัตรา 1 ต่อ 3 โดยครูผู้ปกครองจะทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อ แม่ และครูไปในขณะเดียวกัน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด และ

รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ปัจจัย 4 ตลอดจนปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ทั้งหมดของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบบ้านเรียนมรดกใหม่ให้สัมพันธ์กับเวลา โดยมีอุดมการณ์การทำงานของบ้านเรียนมรดกใหม่ภายใต้พื้นฐานของอุดมการณ์ทั้ง 6 ข้อ ที่นำมาใช้ในการบริหารสมาคม คณะละครมรดกใหม่ และบ้านเรียนที่สำคัญดังนี้ (ชนประคัลภ์ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2554)

1. พร้อมใจกันทำพร้อมใจกันเลิก: สร้างความเป็นหนึ่งเดียวเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้
2. ทำแล้วทำเล่าจนทำได้: พัฒนาทักษะทางการคิด-อ่าน-เขียนและการละคร
3. อยู่อย่างต่ำทำอย่างสูง: เน้นการดำรงอยู่อย่างเรียบง่ายพอเพียงและมีสุนทรียศาสตร์
4. แผลวที่ผลทำที่เหตุ: นำพาชีวิตไปสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์และเกิด โยนิโส

มนสิการ

5. ไม่มีเรื่องที่เล่าไม่ได้มีแต่เรื่องที่เล่าไม่เป็นที่เล่าไม่เป็นที่: เน้นการมีอุดมการณ์ทำเพื่อผู้อื่น

6. เป็นอย่างที่กิน เป็นอย่างที่ทำ เป็นอย่างที่ชอบ: เน้นการเป็นนักแสดงหาความรู้ และเป็นผู้ส่งต่อองค์ความรู้ด้วยการทำเป็นตัวอย่าง

2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการศึกษาแบบองค์รวมของบ้านเรียนมรดกใหม่ผลการศึกษาพบว่าบ้านเรียนมรดกใหม่ คือ การจัดการเรียนรู้ในบ้าน โดย สำนักศิลปะการละครเพื่อการพัฒนา: คณะละครมรดกใหม่ องค์การภายใต้สมาคมคนเล่าเรื่อง ซึ่งได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองของเยาวชนแต่ละคนให้ทำหน้าที่แทนผู้ปกครองในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนในรูปแบบการศึกษาในบ้าน โดยใช้องค์ความรู้ทางด้านศิลปะการละครและหลักของพุทธศาสนา เป็นสื่อหลักในการบูรณาการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระตลอดหลักสูตร และมีเป้าหมายสำคัญที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างแท้จริง เป็นผู้มีวัฒนธรรมการดูละครและวัฒนธรรมการแสวงหาความรู้ ตลอดชีวิตสามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคม อีกทั้งยังมีความมุ่งมั่นที่จะให้ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้ โดยใช้กระบวนการวัดผลตาม พัฒนาการ และศักยภาพของผู้เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของบ้านเรียนมรดกใหม่จะยึดถือแนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบ โรงเรียนปี พ.ศ. 2542 ซึ่งจะจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนเสมือนหนึ่งผู้ปกครองตามที่ผู้ปกครองอนุญาต โดยผู้เรียนจะอยู่ร่วมกันในโรงเรียนในลักษณะของการศึกษาแบบสำนัก มีครูผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองแทนผู้ปกครองที่แท้จริง และมีผู้เรียนทั้งหมดไม่เกิน 60 คน สัมพันธ์กับจำนวนของผู้ทำหน้าที่จัดการศึกษาซึ่งเสมือนหนึ่งเป็นผู้ปกครองในลักษณะ ผู้เรียนไม่เกิน 6 คน ต่อครูผู้ปกครอง 2 คน หรือ อัตรา 1 ต่อ 3 โดยครูผู้ปกครองจะทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อ แม่ และครูไปในขณะเดียวกัน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้นี้ดังกล่าวไม่มีการเรียกเก็บ

ค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ปีจ่าย 4 ตลอดจนปีจ่ายพื้นฐานอื่น ๆ ทั้งหมดของผู้เรียน นอกจากนี้ครูผู้ปกครองยังไม่รับเงินเดือนและยึดหลักการจัดการศึกษาเสมือนการจัดการศึกษาแก่บุตรหลานของตนเอง และในอนาคบุตรหลานของสมาชิกเมื่ออายุถึงเกณฑ์ที่กำหนดก็จะเข้าศึกษาในระบบการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ซึ่งการจัดการเรียนรู้จะแบ่งเป็นภาคการศึกษาเหมือนการศึกษาในระบบ แต่จะแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อย คือ (สมาคมคนเล่าเรื่อง, 2550)

1. ภาคการศึกษาที่ 1 (4 เดือน) 1 มิถุนายน - 30 กันยายน
 - 1.1 วัดผลการศึกษารั้งที่ 1/ 16-30 กันยายน (14 วัน)
 - 1.2 ปิดภาคการศึกษา 1/ 1 ตุลาคม - 14 ตุลาคม (14วัน)
2. ภาคการศึกษาที่ 2 (2 เดือนครึ่ง) ช่วงที่ 1/ 15 ตุลาคม - 28 ธันวาคม
 - 2.1 วัดผลการศึกษารั้งที่ 2/ 15 - 28 ธันวาคม (14 วัน)
 - 2.2 ปิดภาควันหยุดปีใหม่ 29 ธันวาคม - 7 มกราคม (10 วัน)
3. ภาคการศึกษาที่ 2 (3 เดือน) ช่วงที่ 2/ 8 มกราคม - 3 เมษายน
 - 3.1 วัดผลการศึกษา 20 มีนาคม- 2 เมษายน (14 วัน)
 - 3.2 ปิดภาคการศึกษา 2/ 3 เมษายน - 16 เมษายน (14 วัน)

การจัดการเรียนรู้ของบ้านเรียนมรดกใหม่นั้นจะเน้นการเรียนรู้โดยผ่านศิลปะ การละครและหลักปรัชญาตามพุทธศาสนาทั้งกระบวนการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อ

1. ผู้เรียนมีวัฒนธรรมการแสวงหาความรู้ (เรียนรู้ตลอดชีวิต) และวัฒนธรรมการดูแล
 2. ผู้เรียนมีทักษะการฟัง คิด พูด อ่าน เขียนทั้งภาษาไทยและอังกฤษอย่างแตกฉาน
 3. ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีอุดมการณ์ทำเพื่อคนอื่น
 4. ผู้เรียนรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก
 5. ผู้เรียนพึ่งตนเองได้โดยยึดหลักปัจจัย 4
 6. ผู้เรียนมีทักษะทางการละครที่ดีเยี่ยม
3. การก้าวสู่ระดับนานาชาติ

หลักสูตรการศึกษาจะเป็นหลักสูตรบูรณาการที่มีหลักสูตรกลางของโรงเรียนซึ่งเป็นหลักสูตรการบูรณาการด้วยหลักของพุทธศาสนา และศาสตร์ของศิลปะการละคร แต่รายละเอียดปลีกย่อยจะเป็นหลักสูตรรายบุคคลตามศักยภาพ ตามพื้นฐาน และตามพัฒนาการของผู้เรียน และการวัดผลประเมินผลก็จะทำเป็นรายบุคคล ซึ่งนักเรียนใน โรงเรียนบ้านเรียนมรดกใหม่จะต้องทำการแสดงเวทีสัญจร ซึ่งเนื้อหาของละครเวทีสัญจรนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษากับเยาวชนผ่านละครเวทีสัญจรเพื่อการศึกษาโดยการจัดรอบการแสดงตามโรงเรียนที่สนใจทั่วประเทศ

การให้การศึกษาของบ้านเรียนมรดกใหม่นั้นมีวิธีการในการให้ความรู้ที่มีความแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป ที่มีความพร้อมก่อนในด้านบุคลากร หลักสูตร อาคารสถานที่ รวมถึงเงินทุน จากนั้นจึงรับสมัครนักเรียน แต่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป คือ ครูและนักเรียนต่างเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และต่างก็ช่วยพัฒนาหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน ให้เหมาะสมและมีความเฉพาะในแต่ละคน ครูและนักเรียนล้วนเป็นนักแสดง ละครใช้รูปแบบของละครเป็นพื้นฐานในการสร้างองค์ความรู้แบบองค์รวม โดยการสร้างครู ซึ่งแรกเริ่มเดิมทีก่อนก่อตั้งบ้านเรียน คณะละครมรดกใหม่ประกอบไปด้วยสมาชิกที่เป็นนักแสดงโดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงทั้งที่เป็นนิสิตนักศึกษาและเพิ่งสำเร็จการศึกษา เหตุที่การแสดงละครเวทีสำคัญเพื่อการศึกษา นั้น นักแสดงจะได้สัมผัสกับเนื้อหาในหนังสือเรียนและนักเรียนที่เป็นคนดูอยู่ตลอดเวลา อุดมการณ์และความคิดเรื่องการสร้างสถาบันการศึกษาของตนเองจึงค่อย ๆ ก่อร่างสร้างขึ้น จนกระทั่งครูช่างตัดสินใจรับนักเรียนบ้านเรียนรุ่นแรกเข้ามา 3 คน และให้สมาชิกทุกคนเพิ่มสถานะของตนเข้าไปทันทีที่คลื่อนอกจากเป็นนักแสดงแล้ว ยังต้องเป็นครูสอนนักเรียน ครูทั้งหมดจึงทำหน้าที่ทั้งด้านของการพัฒนา ทักษะละครควบคู่ไปกับการสอนด้วย เช่น เขียนบทละครและสอนภาษาอังกฤษ ทำละครและสอนภาษาไทย จัดการ เรื่องระดมทุนและสอนวิทยาศาสตร์ กำกับละครและสอน สุนทรียศาสตร์หรือสร้างละครและสอนดนตรี

การคัดเลือกเยาวชนเพื่อรับการศึกษาในระยะเริ่มต้น บ้านเรียนมรดกใหม่ ได้รับนักเรียนจากพันธมิตรและภาคีที่สนิทสนมกับคณะละครมรดกใหม่ เช่น หน่วยงานที่คณะละครมรดกใหม่เคยร่วมงานด้วย โรงเรียนและครูที่จัดรอบการแสดงของคณะละครมรดกใหม่เป็นประจำทุกปีจนไว้วางใจส่งนักเรียนหรือเด็กของตนมารับการศึกษาต่อ ในช่วงปีแรก ไม่มีการคัดนักเรียนเพื่อรับการศึกษา แต่ในเวลาต่อมา ก็พบปัญหามากมายจากการ ไม่มีการคัดเลือกที่ดีนั้นคือ ปัญหาทางด้านผู้ปกครองเพราะตามเงื่อนไขของการจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย หรือ บ้านเรียนนั้น ผู้ปกครองต้องเป็นผู้จัดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้ปกครองและคณะละครมรดกใหม่ต้องมีความคิดเห็นตรงกันในการจัดการเรียนรู้ให้กับบุตรธิดาหรือนักเรียนบ้านเรียนมรดกใหม่ เมื่อมีความเห็นไม่ตรงกันทุกเรื่องจึงเกิดปัญหามากมาย

คณะละครมรดกใหม่เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนนั้นฝึกฝนได้ เปลี่ยนนิสัยได้ และเชื่ออย่างสุดใจว่าละครสามารถเปลี่ยนแปลงมนุษย์ได้ จึงไม่มีเกณฑ์ในการรับเด็ก แต่มีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ปกครอง คือมีการสัมภาษณ์พูดคุยและประชุมกับผู้ปกครองก่อนอย่างจริงจังถึงแนวทางในการให้การศึกษา เมื่อพิจารณาแล้วว่าผู้ปกครองมีความพร้อมที่จะร่วมมือกับทางบ้านเรียนในทุก ๆ เรื่อง และมีเวลาเพียงพอที่จะมาร่วมการเรียนการสอนกับบุตรหลานของตนเองด้วย จึงจะรับเด็กเข้าศึกษาต่อในบ้านเรียนมรดกใหม่

วิธีการจัดการศึกษานั้นนักเรียนแต่ละคนจะได้ผ่านวิธีการเรียนรู้ในแบบต่าง ๆ ทุกชนิด เพียงแต่ แต่ละคนจะได้รับการเน้นต่างกันไปตามความถนัดและความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละคน โดยผ่านการพิจารณาจากครูพี่เลี้ยง ซึ่งสามารถแบ่งเป็นวิธีการหลักได้ 4 วิธีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาด้วยหลักปรัชญา 6 ข้อ
2. ศึกษาด้วยหลักอาวโสณิยมและการฝึกฝนในเชิงลึก
3. ศึกษาด้วยองค์ประกอบของละคร
4. ศึกษาด้วยวิธีการเชื่อมโยง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

4. เพื่อเปรียบเทียบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรบ้านเรียนอื่นในด้านรูปแบบความเหมาะสม ปัญหาและอุปสรรค ผลการศึกษาพบว่า บ้านเรียนละครมรดกใหม่นั้น มีความโดดเด่นเฉพาะและแตกต่างจากบ้านเรียนอื่น ๆ อยู่หลายประการ ประการแรกคือ โดยปกติหลักสูตรบ้านเรียนนั้น ผู้ปกครองจะเป็นผู้สอนเป็นหลัก แต่บ้านเรียนละครมรดกใหม่ ผู้ปกครองจะยกให้ครูที่นี้เป็นผู้สอนหลัก ประการที่สอง คือบ้านเรียนละครมรดกใหม่ใช้รูปแบบของละครเป็นวิธีการเข้าถึงการศึกษาทั้งในระบบแปดกลุ่มสาระการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ และความรู้ในการใช้ชีวิตตามวิถีของ พุทธศาสนาและคณะละครมรดกใหม่เอง

ในประเทศไทย ยังมีบ้านเรียนอื่น ๆ ที่ใช้วิธีการเดียวกันดังกล่าว คือ การนำผู้เรียน หลักสูตรบ้านเรียนแต่ละคนมารวมกลุ่มเรียนด้วยกัน เช่นบ้านเรียนดวงตะวัน (เด็กปฐมวัย) หรือ หลักสูตรบ้านเรียนของมูลนิธิเด็ก (เด็กประถม) ซึ่งบ้านเรียนแต่ละที่ที่กล่าวมานี้ไม่ได้ใช้ละครเป็นเครื่องมือการศึกษาโดยตรง แต่เป็นหน่วยหนึ่งของวิชาศิลปะ ดนตรี หรือกิจกรรมเสริม ผู้วิจัยจึงเลือก สถาบันการศึกษาอื่นที่ไม่ได้จัดการศึกษาแบบบ้านเรียน แต่มีความใกล้เคียงทางแนวคิดและวิธีการสอน โดยใช้วิธีการของละครเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้แบบองค์รวมตามเป้าหมายของการศึกษาวิจัย โรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา โดยรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่าทั้งหลักสูตร ตารางเรียนและวิธีการ ประเมินผล ไม่ได้แตกต่างจากโรงเรียนเอกชนอื่นใด แต่ความพิเศษของโรงเรียนนี้คือ ครูและบุคลากรที่น่าสนใจเพราะแรกเริ่มเดิมทีนั้นครูเล็กผลิตงานละครเวทีอย่างต่อเนื่อง ลูกศิษย์ทั้งหลายที่อยู่รอบตัวล้วนเป็นนักการละครมากฝีมือบ้าง เป็นช่างเทคนิคบ้าง นักออกแบบแสง ออกแบบฉาก หรือนักดนตรีทั้งดนตรีไทย ดนตรีสากล รวมถึงนาฏศิลป์ จนวันหนึ่งเมื่อครูเล็กจัดทำโรงเรียน ลูกศิษย์ทั้งหลายที่เคารพและรักในครูเล็กที่ร่วมหัวจมท้ายกันมาแต่ต้น หลายคนมามีส่วนร่วมในการเริ่มสร้างโรงเรียนด้วย โรงเรียนของครูเล็ก จึงมีบุคลากรสองฝ่าย นั่นคือ ฝ่ายวิชาการและศิลป์ ฝ่ายวิชาการคือฝ่ายผู้บริหารการศึกษามีอาชีพ และครูในกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ ส่วนฝ่ายศิลป์นั้นคือครูเล็กและลูกศิษย์ที่เป็นนักการละครมืออาชีพ มีทั้งที่อยู่ประจำและผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนมาบูรณาการศาสตร์และศิลป์ โดยสรุป บ้านเรียนมรดกใหม่และโรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา ถึงแม้จะ

มีความแตกต่างกันในด้านหลักสูตรการศึกษา การคัดเลือกนักเรียนเข้ารับการศึกษา และพื้นฐานของนักเรียน แต่มีความคล้ายกันหลายด้านนั้นคือ

1. มีผู้ก่อตั้งที่มีชื่อเสียง ที่มีประวัติการทำงานเริ่มต้นจากสายศิลปะการบันเทิงแล้วพัฒนาไปสู่ศิลปะการละครเพื่อการศึกษาและสนใจในพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน นั่นคือ ครูเล็ก ภทราวดี มีชูธน เจ้าของโรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา และครูช่าง ชนประคัลภ์ จันทร์เรือง ประธานองค์ความรู้ คณะละครมรดกใหม่
2. มีเจตนาให้ความรู้กับนักเรียน โดยใช้ละครบูรณาการศาสตร์และศิลป์ให้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม ครอบคลุมมิติการศึกษาทั้งทางโลก ทางธรรม และการใช้ชีวิต
3. มีครูรุ่นใหม่ที่เพิ่มบทบาทตัวเองจากศิลปินเป็นนักการศึกษา ผู้จัดการเรียนการสอน และพี่เลี้ยงที่ปรึกษา เช่นเดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

นวัตกรรมการให้การศึกษาแบบองค์รวมของบ้านเรียนมรดกใหม่ จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาแบบองค์รวมของบ้านเรียนมรดกใหม่ เป็นการให้การศึกษาที่เน้นการให้ความรู้โดยใช้ละคร เป็นเครื่องช่วยในการบูรณาการความรู้ สร้างเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ของการศึกษาในประเทศไทย ที่ระบบการศึกษาภายใต้การจัดการศึกษาของรัฐ ยังไม่สามารถพัฒนาให้ตรงจุดกับผู้เรียน โดยการพยายามเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนซึ่งนอกจะทำหน้าที่ในการให้ความรู้แล้ว ยังทำหน้าที่เป็นผู้ปกครอง ดูแลนักเรียนในโรงเรียน ให้มีครบทั้งในด้านของปัจจัย 4 ความปลอดภัย และการได้รับความรู้

นอกจากนี้บ้านเรียนมรดกใหม่ยังส่งเสริมให้นักเรียน ได้เข้าไปถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของละครผ่านละครเวทีเพื่อการศึกษา ซึ่งการเล่นในโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นมีลักษณะที่มีความแตกต่างจากการศึกษาโดยทั่วไป คือ จะต้องดึงดูดความสนใจเด็กให้นั่งฟัง จะต้องสอดแทรกเนื้อหาเพื่อให้ความรู้กับเด็ก ซึ่งต้องมาพร้อมกับการแสดงที่ทันสมัยจึงจะทำให้เด็กมีความสนใจได้ จึงทำให้การศึกษาในรูปแบบดังกล่าวนี้ฝึกให้เด็กมีความเป็นผู้นำ กล้าแสดงออก และได้รับความรู้ต่าง ๆ จากงานแสดงละครเวทีของตนด้วย ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวกับละครเวทีเพื่อการศึกษาในประเทศไทยนั้น มีผู้ทำวิจัยคือ ดวงแข บัวประโคน (2547) เรื่อง การใช้สื่อละครเพื่อพัฒนาชุมชนของกลุ่มละครมะขามป้อม จากการศึกษาพบว่า กลุ่มละครมะขามป้อมได้ใช้กระบวนการละครเพื่อการพัฒนาข้างต้นกับพื้นที่ทำงานทั้ง 4 พื้นที่ซึ่งมีบริบทชุมชน และกลุ่มเยาวชนที่แตกต่างกัน ทำให้ต้องใช้กลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่น สามารถผันแปรไปได้ตามสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ โดยกลยุทธ์การทำละครเวทีเพื่อการพัฒนาที่สำคัญที่ทางกลุ่มนำมาใช้ ประกอบด้วย 8 กลยุทธ์ด้วยกันคือ เยาวชน

เป็นศูนย์กลาง ยึดหยุ่นกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ละครเพื่อการพัฒนา สื่อสารพัฒนาระยะสั้น เน้นการมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานผลักดันให้ Local เป็น Hero ทำงานด้วยกัน สนุกสุขสันต์ทุกขั้นตอนเล่นแบบไทย มัดใจทั้งชุมชน เชื่อมมั่นในความหลากหลาย ภายหลังจากที่ได้ใช้ทั้งแปดกลยุทธ์นี้ในการนำสื่อละคร ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนในบริบทที่แตกต่างกันสี่พื้นที่เป็นกรณีศึกษา พบว่าผลการพัฒนาระดับบุคคลของกลุ่มเยาวชนทั้งสี่พื้นที่ โดยภาพรวมมีการพัฒนาทุกพื้นที่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ผลการพัฒนาระดับจตุรรม ได้แก่ การพัฒนาในด้านความรู้เกี่ยวกับกระบวนการละครเพื่อการพัฒนา การพัฒนาด้านความภูมิใจในตนเอง การพัฒนาด้านศักยภาพในการรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมด้านละคร เพื่อพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง การพัฒนาศักยภาพในการจัดอบรมกระบวนการละครเพื่อพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง การพัฒนาศักยภาพในการถ่ายทอดกระบวนการจัดกิจกรรมจากฐานที่รู้รื้อนนิ่ง การพัฒนาศักยภาพในการจัดอบรมกระบวนการละครเพื่อขยายผลให้กับเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ และเมื่อเรียนจบ (หรือพ้นสภาพไทย) พบว่ามีกลุ่มสมาชิกเยาวชนทั้งสี่กลุ่ม ได้กลับมายังชุมชน เพื่อทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่อย่างน้อยกลุ่มละหนึ่งคน ในส่วนการพัฒนาระดับบุคคลที่เป็นจุดต่าง ได้แก่

1. การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ความรู้เกี่ยวกับปัญหาชุมชน ประเด็นปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาโรคเอดส์
2. ผลการพัฒนาในด้านทัศนคติและจิตใจในเรื่องความภาคภูมิใจในชุมชนหรือชาติพันธุ์ของตนเอง การเกิดแรงบันดาลใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญา แรงบันดาลใจที่จะดำเนินกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชนตนเอง

3. ผลการพัฒนาด้านพฤติกรรมและศักยภาพ

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนาชุมชนโดยการละครของงานพัฒนาดังกล่าวสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กที่เข้าร่วมโครงการให้ได้เป็นไปในทางที่ดี ซึ่งเปรียบเหมือนบ้านเรียนมรดกใหม่ ที่ทำการพัฒนาโดยการช้การศึกษาแบบองค์รวมผ่านละคร เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้ปรับเปลี่ยนนิสัย ไปในทางที่ดีขึ้น

จากการศึกษาผู้วิจัยเห็นว่าพัฒนาระบบการศึกษาในสังคมไทย ควรนำระบบการศึกษาแบบองค์รวมมาใช้ เพราะเนื่องจากในชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้น ไม่อาจใช้เพียงศาสตร์ของสาขาใดสาขาหนึ่งมาใช้ได้ หากแต่ต้องใช้หลายศาสตร์เข้าด้วยกันในการดำรงชีวิต ดังนั้นระบบการศึกษา นอกจากจะเป็นระบบที่ให้ความรู้กับเด็กนักเรียนแล้ว ยังควรเป็นระบบการเรียนรู้ที่เด็กสามารถจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริง และใช้ในการพัฒนาสังคมได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ในส่วนของการให้การศึกษาแบบบ้านเรียนนั้น พบว่าเป็นระบบการศึกษาแบบทางเลือกที่มีความน่าสนใจที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้ การใช้ชีวิตในสังคม และการเรียนรู้ตามแนวทางที่จะสามารถไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยขอเสนอให้มีการทำวิจัยเรื่องการศึกษาแบบบ้านเรียนในสังคมไทย เพื่อคุณวัดกรรมการให้การศึกษาสมัยใหม่ ที่มีอยู่ในสังคมไทย

2. เนื่องจากบ้านเรียนมรดกใหม่ มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกับบ้านเรียนอื่น ๆ รวมทั้งสถาบันการศึกษาในระดับมัธยมอื่นๆด้วย เพราะใช้รูปแบบการเรียนรู้ผ่านละครเป็นตัวตั้ง ทำให้รูปแบบการประเมินผลการศึกษามีความเป็นลักษณะเฉพาะ ผู้ประเมินผลการศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่ฐานการศึกษานั้นมีข้อจำกัดด้านความรู้ทางศิลปะการละคร และโดยเฉพาะเมื่อนำมาใช้กับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน ส่งผลให้อาจมีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาโดยขาดการประเมินผลที่ถูกต้องครอบคลุม ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยขอเสนอให้ศึกษาโดยเน้นเรื่องการผลิตผล หรือการวัดความรู้ ของนักเรียนบ้านเรียนที่เรียนผ่านรูปแบบละคร